

Tórshavn, tann 17. juli 2019
J.Nr.: LUM 28- 18/00090-48
(at tilskila í svari)
Tykkara J.nr.

Álit

viðvíkjandi klagu um langa viðgerðartíð og vantandi avgerð frá Heilsutrygd

Við skrivi, dagfest 14. september 2018, hevur A sent umboðsmanninum klagu um, at Heilsutrygd ikki avgreiðir eitt krav frá honum um at fáa afturrindað heilsutrygdargjaldið fyri tað tíðarskeiðið, sum hann hevur goldið til Folketrygden í Noregi. Sum grundarlag fyri kravi sínum hevur klagarin víst til Norðurlenska sáttmálanum um sosiala trygd og § 55 í Stýrisskipanarlógini, sum viðger spurningin um gildi av eini løgtingslóg, um lógin gongur ímóti millumtjóðasáttmála, sum er galdandi fyri Føroyar.

Harumframt hevur klagarin tann 19. desember 2018 kлагаð um, at hann ikki hevur fingið svar uppá eina innlitsumbøn frá 6. apríl 2016.

Klagurnar eru framhald av klagum, sum umboðsmaðurin ávikavist tann 20. februar 2017 og tann 3. desember 2018 hevur avvíst. Av tí at báðar klagurnar viðvíkja sama máli, havi eg valt at viðgera tær saman í hesum álit.

Málgongd

Tann 22. mai 2015 heitti klagarin á Heilsutrygd, um at Heilsutrygd afturrindaði honum gjaldið, sum hann hevði goldið fyri tíðina, hann arbeiddi og var tryggjaður í Noregi. Tann 17. oktober 2016 vendi klagarin sær til umboðsmannin við eini klagu um, at Heilsutrygd ikki avgreiddi mál hansara um at fáa afturrindað heilsutrygdargjaldið.

Tann 20. februar 2017 avvísti umboðsmaðurin klaguna við hesum skrivi:

“ Viðvíkjandi klagu tygara, dagfest 17. október 2016 um Heilsutrygd og heilsutrygdargjald

Eg havi nú móttikið kunning frá Heilsutrygd um stöðuna í máli tygara og skjøl um gongdina í málinum.

Av hesum sæst, at Heilsutrygd, tann 27. januar 2017 hevur kunnað tygum um, at Heilsutrygd í lýtuni bíðar við at avgreiða tygara mál inntil lógaruppskot, sum broytur Heilsutrygdarlógina er viðgjørt í Løgtinginum.

Í móttiknu skjølunum sæst eisini, at tygara mál er partur av eini størri lógarútgreinan, har Heilsutrygd í longri tíð hevur arbeitt saman við øðrum myndugleikum fyri at fáa haldgott grundarlag at taka stöðu út frá. Hetta kemst av, at talan er um týðandi mál, har stöða skal takast til tulking av Norðurlenska sáttmálanum um sosiala trygd í mun til lógina um Heilsutrygd og møguligar lógarbroytingar, fyri at tað kann verða greitt, hvussu tygara og líknandi mál skulu avgreiddast.

Sambært § 6, stk. 4 í umboðsmanslógini (løgtingslóg nr. 60 frá 10. mai 2000) tekur umboðsmaðurin sjálvur stöðu til, um grundarlag er fyri víðari kanningum í einum máli, sum klagad verður um.

Eftir at hava lisið klagu tygara og skjølina í málinum skal eg boða tygum frá, at eg í lýtuni ikki haldi grundarlag vera fyri at gera meira við klagu tygara. Hesa fatan byggi eg á, at hóast málsviðgerðin av máli tygara um heilsutrygdargjald hevur verið drúgv, so eru sakligar grundir fyri drúgvu viðgerðartíðini.

Eg haldi meg tí ikki kunna hjálpa tygum við hesum málinum og geri tí ikki meira við tað.

Vísandi til gongdina í máli tygara, havi eg sent hjálagda skriv til Heilsutrygd við mínum viðmerkingum til málsviðgerðina í máli tygara. “

Sama dag sendi umboðsmaðurin soljóðandi skriv til Heilsutrygd :

“Sum kunnugt fekk umboðsmaðurin tann 17. október 2016 eina klagu frá A um Heilsutrygd og frítøku fyri heilsutrygdargjald.

Umboðsmaðurin hevur avvíst hesa klaguna, men havi eg tó hesar viðmerkingar til gongdina í málinum.

Í skjølunum sæst, at tann 9. mai 2016 sendi Kærustovnurin Heilsutrygd eina ummælisumbøn uppá kæru, sum A sendi Kærunevndini í almanna-og heilsuárum tann 27. apríl 2016. Eftir fleiri áminningar sendi Heilsutrygd tann 6. september 2016 skriv til Kærustovnin, har greitt varð frá gongdini í málinum um frítøku fyri heilsutrygdargjald, og at eingin niðurstøða varð gjørd enn, ei heldur fyri málið hjá A. At tað tók Heilsutrygd út við 4 mánaðar at geva Kærustovninum boð um, at eingin avgerð er tikin um málið, haldi eg vera alt og long svartíð, tí í hesum føri er ikki talan um nakra beinleiðis málsviðgerð hjá Heilsutrygd, men bert um eina stöðukunning. Slík kunning eigur at kunna gerast eftir fáum døgum.

Tá aðrir stovnar, sum td. Kærustovnurin, sum liður í teirra virkseminum biðja um frágreiðing og skjøl frá Heilsutrygd, hevur Heilsutrygd skyldu at lata hesar upplýsingar skjótast gjørligt, so Heilsutrygd ikki tarnar virkseminum hjá øðrum myndugleikum. Er tað ikki gjørligt hjá Heilsutrygd at svara innan rímliga tíð ella innan setta freist, skal stovnurin geva fráboðan um, at neyðugt er við longri svarfreist.

Tað sama ger seg galdandi í mun til borgaran. Er tað ikki gjørligt at avgreiða eina umsókn frá einum borgara innan rímliga tíð, eigur Heilsutrygd javnan at kunna borgaran um støðuna í málinum, so eingin ivi er um, at gongd er í málinum, og at ikki er neyðugt at fara til aðrar stovnar um málið, sum er til viðgerð hjá Heilsutrygd.

Í málsskjølunum sæst, at tann 6. apríl 2016 sendi klagarin Heilsutrygd ein teldupost, har hann m.a. bað um innlit í viðgerðina av málinum. Eingin viðgerð sæst at vera av hesi innlitsumbøn fyrr enn tann 7. februar 2017, tá Heilsutrygd orsakar yvirfyri A, at umbønin um innlit ikki er viðgjørd fyrr og spyr A, um hann ynskir innlit í sítt egna mál ella í tað generella málið um frítøku fyri útisiglarar. Heilsutrygd hevur kunnað meg um, at tað er ein misskiljing, sum er orsök til, at innlitsumbønin er yvirsædd og ikki viðgjørd beinanvegin.

Sambært grein 16 stk. 2 í fyrisingarlógini skulu umbønir um partsinnlit svarast sum skjótast og um áheitanin um innlit ikki et gingin á møti ella noktað innan 10 dagar áftaná, at myndugleikin hevur móttikið áheitanin, skal hesin geva partinum boð um orsøkina til hetta, og um nær avgerðin væntandi verður til skjals.

Eg fari út frá umrøddu viðurskiftum at mæla Heilsutrygd til at skipa sínar málgongdir soleiðis, at borgarar og myndugleikar fáa svar ella kunning um mál rættstundis.

Burtursæð frá hesum geri eg ikki meir við málið.”

Tann 14. september 2018 sendi klagarin nýggja klagu til umboðsmannin um, at Heilsutrygd ikki avgreiddi mál hansara.

Tann 26. september 2018 gjørdi klagarin vart við, at Heilsutrygd heldur ikki hevði svarað eini innlitsumbøn frá honum frá 6. apríl 2016, og tí klagaði hann eisini um hesi viðurskifti. Umboðsmaðurin viðgjørdi hesa klagu sum eitt sjálvstøðugt mál, sí skriv niðanfyrir frá 3. des. 2018.

Tann 2. november 2018 sendi Heilsutrygd klagaranum soljóðandi avgerð um *heilsutrygdargjaldið*:

“Heilsutrygd (HT) skal við hesum venda aftur til mál títt um heilsutrygdargjald, har tú, við telduposti til Kærustovnin dagfestur tann 27. apríl 2016, vísandi til, at tú hevur goldið til Folketrygd í Norra, ikki metir teg skula rinda til HT í Føroyum eisini, tá tú arbeiddi í Norra.

Málið hevur verið leingi ávegis, og í hesum sambandi verða tygum vinarliga biðin um at halda okkum til góðar.

Sum kunnugt tók Kærunevndin 13. september 2016 avgerð um at avvísa kærutygara. Hetta varð grundað á, at Heilsutrygd ikki hevði gjørt nakra niðurstøðu enn viðvíkjandi rætti tygara til at fáa endurrindað heilsutrygdargjald, tí kundi Kærunevndin í almanna- og heilsumálum ikki viðgera kærutygara.

HT hevur nú viðgjørt tygara mál og skal við hesum boða frá, at avgerð er tikin um at halda fast við, at gjald skal rindast til HT, hóast tú hevur arbeitt í Norra og goldið til trygdarskipan har.

At gjald skal rindast til HT í Føroyum er grundað á, at gjaldsskylda í tínum føri greitt er ásett í § 24, stk. 2 í lógini um almenna heilsutrygd (løgtingslóg nr. 178 frá 22. desember 2009 um almenna heilsutrygd, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 36 frá 30. apríl 2018). Har er ásett, at “Øll, sum hava fylt 18 ár og sum eru fevnd av hesi lóg, gjalda kr. 175 um mánaðin, umframt 0,60% av skattskyldugu inntøku sínari til HT.”

HT leggur í hesum sambandi dent á galdandi løgtingslóg, ið ikki heimilar HT at frítaka ávísar persónar fyri at rinda til HT, heldur ikki hóast talan er um persónar, ið arbeiða t.d. í Norra og rinda til Folketrygd har.

HT metir seg tí, sum fyrisingarmyndugleika á hesum øki, ikki kunna lata vera við at grunda avgerðina á galdandi løgtingslóg um HT, ið greitt ásetir gjaldsskyldu í hesum føri, tí tú ert eldri enn 18 ár og annars ert fevndur av lógini, tá tú ert búsitandi í Føroyum, sí § 1, stk. 1 í lógini.

Hetta er eisini galdandi, hóast møguligt ósamsvar er millum lógina og nevnda norðurlenska sáttmála um sosiala trygd.

Tú hevur í kæruskrivinum víst til mál, har HT hevur fráboðað einum borgara, at hann skal verða frítikin at rinda til HT ávíst tíðarskeið vegna arbeiði í Norra og inngjald til Folketrygd, tí at norðurlandski sáttmálin um sosiala trygd ásetir, at tú bara skalt koma undir lóggávuna í einum landi.

Til hetta skal verða viðmerkt, at hóast hetta, so metir HT seg ikki hava heimild til at frítaka teg ella ávísar borgarar fyri gjald í ávísnum føri, uttan at greið lógarheimild er fyri hesum. Tá slík heimild ikki er í heilsutrygdarlógini, kann HT ikki frítaka fyri gjald í hesum máli.

Hartil er tað so, at nevnda mál/avgerð, ið tú hevur víst til, m.a. var grundað á, at HT hevði fráboðað viðkomandi við skrivi, at HT vildi afturrinda heilsutrygdargjald, og Kærunevndin í almanna- og heilsumálum hevði tikið avgerð um, at HT ikki eftir hetta kundi afturkalla ta avgerðina og sýta fyri at afturrinda. Hetta er ikki støðan í hesum máli og tí bindir tann avgerðin/tað málið ikki HT í hesum ella øðrum førum.

Tí skal við hesum verða boðað frá, at avgerð er tikin um at halda fast við, at gjald skal rindast til HT, hóast tú hevur arbeitt í Norra og goldið til trygdarskipan har.

Henda avgerð kann kærast til Kærunevndina í almanna- og heilsumálum innan 4 vikur eftir, at tú hevur fingið boð um avgerðina. ...”

Tann 3. desember 2018 sendi umboðsmaðurin klagaranum soljóðandi skriv um *innlitsmálið*:

“Viðvíkjandi klagu tygara um Heilsutrygd, dagfest 26. september 2018

Tygum hava klagt um, at Heilsutrygd ikki hevur avgreitt eina umbøn um innlit frá tygum frá 6. apríl 2016.

Eg havi nú móttikið hjáløgdu frágreiðing frá Heilsutrygd um klagumál tygara.

Innlitsumbøn tygara var soljóðandi :

“Kanst tú siga mær, um ætlanin er at gjalda hesar pengar aftur ? Er ætlanin at broyta verandi skipan, so at gjaldast skal aftur í fleiri londum ?

Eg vil her við biðja um innlit í viðgerðina av hesum málinum.”

Sambært frágreiðingini vendi Heilsutrygd sær til tygara 7. februar 2017 um málið. Heilsutrygd bað um umbering fyri, at innlitsumbønin ikki varð svarað, og fyri at skilja tygara umbøn rætt, spurdi Heilsutrygd tygum, um tað var tygara egna mál tygum søktu innlit í ella tað generella málið um útisiglarnar.

Í telduposti tygara frá 7. februar 2017 svaraðu tygum Heilsutrygd soleiðis uppá spurningin um innlit:

“... Síðan vil eg frábiðja mær hattar óseriøsa og niðurgerandi tvætli, við at tú sigur teg ikki skilja, hvat er umbiðið og harvið draga tíðina. Tað er einasta endamálið, tá tú skrivar soleiðis “.

Tá Heilsutrygd ikki kundi staðfesta, hvat mál tygum ynsktu innlit í, gjørdi Heilsutrygd ikki meira við málið.

Sambært § 6, stk. 4 í umboðsmanslógini (løgtingslóg nr. 60 frá 10. mai 2000) tekur umboðsmaðurin sjálvur støðu til, um grundarlag er fyri víðari kanninum í einum máli, sum klagað verður um.

Skjøluni í málinum vísa, at talan er um eina innlitsumbøn, sum er 2½ ára gomul, sum sambært Heilsutrygd ikki er avgreidd, tí Heilsutrygd ikki fær neyðugar upplýsingar frá tygum.

Uttan mun til um talan er um innlit í egið mál ella um alment innlit í generella málið, so skulu innlitsumbønir bæði sambært § 16, stk. 1 og 2 í innlitslógini (lóg nr. 133 frá 10. juni 1993 um innlit í fyrisingina) og § 16, stk. 2 í fyrisingarlógini (lóg nr. 132 frá 10. juni 1993) svarast sum skjótast. Er innlitsumbønin ikki gingin á møti ella noktað innan 10 dagar aftaná, at mynduguleikin hevur móttikið áheitanina, skal hesin geva pørtunum boð um orsökina til hetta, og nær avgerðin væntandi verður til skjals.

Staðfestast kann, at tað gongur alt ov lang tíð frá, at Heilsutrygd móttækur umbønina um innlit tann 6. apríl 2016, og til Heilsutrygd tann 7. februar 2017 spyr tygum nærri um innlitsumbønina.

Sambært § 4, stk. 3 í innlitslógini og § 9, stk. 1 í fyrisingarlógini eigur ein áheitan um innlit at skila til tað mál ella tey skjøl, sum viðkomandi ynskir innlit í. Eg eri samd við Heilsutrygd í, at innlitsumbøn tygara var ógreið, og havi tí einki at viðmerkja til, at Heilsutrygd bað tygum vísa á, hvat mál talan var um. Men heldur enn bert at sleppa málinum, burdi Heilsutrygd sent tygum eina fráboðan um, at vildu tygum ikki lýsa innlitsumbønina nærri, kundi málið ikki avgreiðast og varð ikki frætt aftur frá tygum innan ávísa freist, varð málið lokað.

Men tá málið lættliga kann avgreiðast, um tygum enn hava ynski um innlit og nágreina tygara umbøn um innlit yvirfyri Heilsutrygd, haldi eg, at tað er ikki grundarlag hjá mær fyri at gera meira við klagu tygara.

Avrit av hesum skrivi er sent Heilsutrygd til kunningar.”

Tann 7. desember 2018 vendi klagarin sær aftur til Heilsutrygd um at fáa innlit. Tann 19. desember 2018 sendi klagarin av nýggjum klagu til umboðsmannin um, at Heilsutrygd ikki gav honum innlit.

Umboðsmaðurin vendi sær til Heilsutrygd um málið, og tann 21. desember 2018 svaraði Heilsutrygd klagaranum, at Heilsutrygd fór at senda honum skjølini fyrst í komandi ári.

Tann 25. mars. 2019 kunnaði Heilsutrygd umboðsmannin um, at Heilsutrygd hevði avgreitt innlitsumbønina frá klagaranum. Av skrivinum frá Heilsutrygd til klagaran sæst, at Heilsutrygd gav klagaranum innlit í 3 egin mál og partvíst í eitt alment mál um útisiglarar og í eitt principielt mál.

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 19. september 2018, varð klagan send Heilsutrygd til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur. Samstundis varð Heilsutrygd biðin um at lata umboðsmanninum øll skjøl í málinum til láns.

Tann 2. november 2018 kunnaði Heilsutrygd umboðsmanninum um, at Heilsutrygd sama dag hevði tikið avgerð í málinum hjá klagaranum.

Tann 27. november 2018 sendi Heilsutrygd umboðsmanninum hesa frágreiðing um heilsutrygdargjaldið og skjølini í málinum :

“Løgtingsins umboðsmaður hevur í skrivi dagfest 19. september 2018, biðið um eina frágreiðing um eina klagu frá A, um at Heilsutrygd ikki avgreiðir mál hansara um frítøku frá heilsutrygdargjaldi. Biðið verður eisini um øll skjøl viðvíkjandi málinum umframt skjalayvirlit.

Málgongd:

Í telduposti, dagfestur tann 22. mai. 2015, heitir A á Heilsutrygd, um at gjalda honum tað aftur, ið Heilsutrygd hevur kravt ov nógv, fyri tíðina har hann var tryggjaður av øðrum.

Í telduposti, dagfestur tann 3. juli 2015, skrivar Heilsutrygd til A, har spurt verður, um hann kann greiða frá, hvørjum flaggi hann hevur siglt undir, síðani Heilsutrygd varð stovnað.

Í telduposti, dagfestur tann 25. august 2015, greiðir A frá, at hann hevur siglt undir norskum flaggi frá einaferð í 2007 til mai 2012. Frá mai 2012 til og við apríl 2014 hevur hann starvast í Norra.

Í telduposti, dagfestur tann 5. september 2015, spyr A, hvat status er í málinum.

Í telduposti, dagfestur 10. mars 2016, skrivar Heilsutrygd til A, at Heilsutrygd saman við øðrum myndugleikum arbeiðir við, hvussu hesi mál skulu avgreiðast. Nærri kunning kemur seinni.

Í telduposti, dagfestur tann 6. apríl 2016, spyr A um ætlanin er at gjalda hesar pengar aftur? Hann spyr eisini, um ætlanin er at broyta verandi skipan, so at gjaldast skal aftur í fleiri londum? Hann biður um innlit í viðgerðina av hesum máli.

Í telduposti til Kærustovnin, dagfestur tann 27. apríl 2016 skrivar A, vísandi til, at hann hevði goldið til Folketrygd í Norra, ikki metti seg skula rinda til Heilsutrygd í Føroyum eisini, tá hann arbeiddi í Norra.

Kærunevndin tók tann 13. september 2016 avgerð um at avvísa kærana. Hetta varð grundað á, at Heilsutrygd ikki hevði gjørt nakra niðurstøðu enn, viðvíkjandi rætti hansara til at fáa endurrindað heilsutrygdargjald, tí kundi Kærunevndin í almanna- og heilsumálum ikki viðgera kærana.

Í oktober 2016 varð komið til eina yvirskipaða niðurstøðu til, hvussu málini skuldu avgreiðast. A fekk í hesum sambandi tann 27. oktober 2016 ein teldupost, har Heilsutrygd ynskti at fáa fleiri upplýsingar, hetta fyri at Heilsutrygd kundi viðgera hansara mál.

Av tí at ov nógv yvirskipað ivamál vóru í samband við viðgerð av málunum, so valdi Heilsutrygd at bíða við at viðgera tey einstøku málini, hetta fyri at kanna lógargrundarlagið nærri.

Tann 8. november 2016 sendi Løgtingsins Umboðsmaður ein teldupost til Heilsutrygd har spurt varð um støðuna m.a. í málinum hjá A.

Tann 28. november 2016 var fundur um málið í Heilsu- og Innlendismálaráðnum. Niðurstøðan á fundinum varð tann, at málini ikki skuldu avgreiðast fyrr enn ein lógarbroyting var framd, sum gav Heilsutrygd heimild at undantaka ávísar persónar frá at rinda heilsutrygdargjald.

Tann 15. desember 2016 fekk Heilsutrygd eitt skriv frá Heilsu- og Innlendismálaráðnum, har heitt varð á Heilsutrygd um at bíða við at avgreiða málini.

Heilsutrygd fekk tann 16. desember 2016 eitt lógaruppskot til hoyringar. Uppskot til l.l. um broyting í l.l. um almenna heilsutrygd (undantak fyri gjaldskyldu). Tann 3. januar 2017 sendi Heilsutrygd eitt hoyringssvar til Heilsu- og Innlendismálaráðið í hesum sambandi.

Heilsutrygd kunnaði tann 27. januar 2017 A um, at Heilsutrygd bíðar við at gera nakað við málini hjá teimum, inntil lógaruppskotið er viðgjørt í Løgtinginum.

Í telduposti, dagfestur tann 7. februar 2017, til Løgtings umboðsmann greiddi Heilsutrygd frá, hvat status var í málinum hjá A, at Heilsutrygd bíðar við at gera nakað við málið hjá honum, inntil lógaruppskotið um at broyta heilsutrygdargjaldið varð viðgjørt í Løgtinginum.

Í telduposti, dagfestur tann 7. februar 2017, til A varð biðið um orsaka fyri, at hansara umbøn um innlit ikki var viðgjørð fyrr enn tá. Spurt varð hvørjum máli hann ynskti innlit í. Hansara egna máli ella tí generella málinum um útisglararnar.

Útfrá telduposti dagfestur tann 7. februar 2017 til Heilsutrygd kundi ikki staðfestast hvat A ynskti innlit í. Meira varð ikki gjørt við málið.

Løgtingsins umboðsmaður hevur í skrivi dagfest 19. september 2018, biðið um eina frágreiðing um eina klagu frá A, um at Heilsutrygd ikki avgreiðir mál hansara um frítøku frá heilsutrygdargjaldi. Biðið eisini um øll skjøl viðvíkjandi málinum umframt skjalayvirlit.

Løgtingsins umboðsmaður hefur í skrivi dagfest 15. október 2018 biðið um eina frágreiðing um eina klagu, um at Heilsutrygd ikki hefur avgreitt eina umbøn um innlit.

Í skrivi til A, dagfest tann 2. november 2018, varð boðað frá, at Heilsutrygd hevði viðgjørt hansara mál og at avgerð var tikin um at halda fast við, at gjald skuldi rindast til Heilsutrygd, hóast hann hevði arbeiðt í Norra og goldið til trygdarskipan har.

Í telefonnotati, dagfest tann 18. november 2018, verður greitt frá, at lögfrøðiligur ráðgevi hefur tað fatan, at A eigur at gera Heilsutrygd greitt, hvat hann skal hava innlit í.

Í telduposti dagfestur tann 20. november 2018 til Løgtingsins umboðsmann greiðir Heilsutrygd frá málinum. At ikki kundi staðfestast hvat A ynskti innlit í, so meira varð ikki gjørt við málið.

Frágreiðing:

Málið byrjaði við, at A heitti á Heilsutrygd, um at rinda heilsutrygdargjaldið aftur grundað á væntandi lógheimild. A kærði heilsutrygdargjaldið til Kærustovnin, hann ynskti samstundis innlit í málið.

Heilsutrygd svaraði í sínum ummæli av kæruni til Kærunevndina, at stovnurin var í eini tilgongd saman við øðrum myndugleikum at kanna, hvussu mál sum líkjast journalmáli: 14/00042 ... hjá Føroya Kærustovni skulu avgreiðast. Kærunevndin avvísti kærana. Hetta varð grundað á, at Heilsutrygd ikki hevði gjørt nakra niðurstøðu.

Í október 2016 varð komið til eina yvirskipaða niðurstøðu til, hvussu málini skuldu avgreiðast. A fekk í hesum sambandi tann 27. október 2016 ein teldupost, har Heilsutrygd ynskti at fáa fleiri upplýsingar, hetta fyri at Heilsutrygd kundi viðgera hansara mál.

Av tí at ov nógv yvirskipað ivamál vóru í samband við viðgerð av málunum, valdi Heilsutrygd at bíða við at viðgera tey einstøku málini, hetta fyri at kanna lógargrundarlagið nærri.

Tann 28. november 2016 var fundur um málið í Heilsu- og Innlendismálaráðnum. Niðurstøðan á fundinum varð tann, at málini ikki skuldu avgreiðast fyrr enn ein lógarbroyting var framd, sum gav Heilsutrygd heimild at undantaka ávísar persónar frá at rinda heilsutrygdargjald.

Tann 15. desember 2016 fekk Heilsutrygd eitt skriv frá Heilsu- og Innlendismálaráðnum, har heitt varð á Heilsutrygd, um at bíða við at avgreiða málini.

Heilsutrygd fekk tann 16. desember 2016 eitt lógaruppskot til hoyringar. Uppskot til l.l. um broyting í l.l. um almenna heilsutrygd (undantak fyri gjaldskyldu). Tann 3. januar 2017 sendi Heilsutrygd eitt hoyringssvar til Heilsu- og Innlendismálaráðið í hesum sambandi.

Heilsutrygd kunnaði tann 27. januar 2017 A um, at Heilsutrygd bíðar við at gera nakað við málini hjá teimum, inntil lógaruppskotið er viðgjørt í Løgtinginum.

Í telduposti, dagfestur tann 7. februar 2017, til Løgtingsins umboðsmann greiddi Heilsutrygd frá, hvat status var í málinum hjá A, at Heilsutrygd bíðar við at gera nakað við málið hjá honum, inntil lógaruppskotið um at broyta heilsutrygdargjaldið varð viðgjørt í Løgtinginum.

Í telduposti, dagfestur tann 7. februar 2017 til A varð biðið um orsakað fyri, at hansara umbøn um innlit ikki var viðgjørð fyrr enn tá. Spurt varð hvørjum máli hann ynskti innlit í. Hansara egna máli ella tí generella málinum um útisiglararnar.

Útfrá telduposti dagfestur, tann 7. februar 2017 til Heilsutrygd kundi ikki staðfestast hvat A ynskti innlit í. Meira varð ikki gjørt við málið.

Sum kunnugt fall lógaruppskotið “Uppskot til l.l. um broyting í l.l. um almenna heilsutrygd (undantak fyri gjaldskyldu).” burtur, tá ið Løgtingið fór í summarferiu í 2017. Eftir tað og fram til summari 2018 arbeiddi Heilsutrygd saman við Heilsu- og Innlendismálaráðnum yvirskipað við málinum.

Avgjørt varð á fundi í Heilsu- og Innlendismálaráðnum tann 3. mai 2018, hvussu tey einstøku málini skuldu avgreiðast, at Heilsutrygd í sínum avgerðum skuldi halda seg til galdandi reglur í heilsutrygdarlógini. Heilsutrygd hevur síðani 10. august 2018 verið í eini tilgongd at avgreiða mál, har persónar hava søkt um undantak at rinda heilsutrygdargjald.

Í skrivi til A, dagfest tann 2. november 2018, varð boðað frá, at Heilsutrygd hevði viðgjørt hansara mál og at avgerð var tikin um at halda fast við, at gjald skuldi rindast til Heilsutrygd, hóast hann hevði arbeitt í Norra og goldið til trygdarskipan har.

Heilsutrygd harmast almikið um, at viðgerðartíðin í hesum máli hevur verið so long, og til tíðir verið nakað knortlut. Tó skal havast í huga, at í viðgerðartíðini hevur Heilsutrygd støðugt arbeitt við at finna eina loysn fyri, hvussu mál skulu avgreiðast, har persónar hava søkt um undantak at rinda heilsutrygdargjald.

...”

Tann 29. november 2018 sendi umboðsmaðurin klagaranum frágreiðingina frá Heilsutrygd til viðmerkingar og kunnaði hann samstundis um, at umboðsmaðurin sama dag hevði sent frágreiðingina frá Heilsutrygd til Heilsu- og innlendismálaráðið til kunningar og møguliga viðmerkingar.

Tann 5. desember 2018 sendi klagarin umboðsmanninum viðmerkingar til frágreiðingina frá Heilsutrygd. Í viðmerkingum endurtók klagarin sína ávísing til § 55 í stýrisskipanarlógini og Norðurlandska sáttmálanum um sosiala trygd, og at tað er lógarbrot at krevja gjald til Heilsutrygd fyri sama tíðarskeið, sum goldið verður fyri tað sama í Noregi.

Tann 19. desember 2018 sendi Heilsu- og innlendismálaráðið umboðsmanninum soljóðandi skriv:

“ ...Heilsu- og innlendismálaráðið skal hervið boðað frá, at ráðið ikki hevur viðmerkingar til frágreiðingina frá Heilsutrygd.

Viðvíkjandi málinum um frítøku frá heilsutrygdargjaldi generelt, fer ráðið at vísa til frágreiðing sína umboðsmanninum, okkara n.nr. 18/00191 og j.nr. hjá umboðsmanninum LUM-28-18/00034”

Tann 20. desember 2018 sendi umboðsmaðurin soljóðandi skriv til Heilsu- og innlendismálaráðið :

“Í frágreiðing tykkara til umboðsmannin verður víst til frágreiðing tykkara í øðrum máli - tykkara 18/00191.

Fyri at A kann verða kunnaður um hesa frágreiðing og verða partshoyrdur um hana í sambandi við sítt klagumál hjá umboðsmanninum, verður Heilsu- og innlendismálaráðið biðið um at senda nevndu frágreiðing til A í tí líki, hann hevur rætt til innlit í hana. Umboðsmaðurin skal eisini hava avrit av frágreiðingini, ið tit senda A.”

Tann 21. desember 2018 sendi Heilsu- og innlendismálaráðið soljóðandi skriv :

“Í frágreiðing okkara til umboðsmannin vístu vit generelt til okkara mál 18/00191. Tað var tó ikki ætlanin, at frágreiðingin frá okkum í hesum konkræta máli, skuldi nýtast í málinum um klagu frá A um Heilsutrygd.

Vit fara tí at biðja umboðsmannin um at síggja burtur frá okkara viðmerking um mál 18/00191.

Vit hava ikki viðmerkingar til klagumálið hjá A um Heilsutrygd.”

Tann 8. januar 2019 sendi umboðsmaðurin Heilsu- og innlendismálaráðnum soljóðandi skriv :

“Í telduposti frá 21. desember 2018 hevur Heilsu- og innlendismálaráðið biðið umboðsmannin síggja burtur frá síni ávísing til viðmerkingarnar, sum Ráðið gjørði í máli 18/00191. Eisini boðaði ráðið frá, at ráðið hevði ikki viðmerkingar til klagumálið hjá A um Heilsutrygd.

Umboðsmaðurin metir tó, at tað er viðkomandi fyri klagumálið hjá A, at Heilsu- og innlendismálaráðið greiðir frá, hvørja støðu Ráðið generelt hevur til spurningin, um persónar, sum eru búsitandi í Føroyum men sosialt tryggjaðir í øðrum norðurlandi, hava rætt til frítøku frá at rinda Heilsutrygdargjald, til ítøkiligu gongdina í hesum klagumálinum og viðgerðartíðina.

Eisini metir umboðsmaðurin, at tað er viðkomandi, at ráðið greiðir frá, um ráðið, síðani viðkomandi lógaruppskotið um broyting í lógini um Heilsutrygd fall burtur á sumri 2017, hevur arbeitt við spurninginum um persónar, sum eru búsitandi í Føroyum men sosialt tryggjaðir í øðrum norðurlandi, hava rætt til frítøku frá at rinda heilsutrygdargjald, og um ráðið hevur givið Heilsutrygd nakra vegleiðing í hesum sambandi.

Ráðið verður tí biðið um at lata umboðsmanninum frágreiðing um nevndu viðurskifti. Frágreiðingin skal vera umboðsmanninum í hendi innan 3 vikur.”

Tann 9. januar 2019 sendi umboðsmaðurin klagaranum avrit av skrivi sínum til Heilsu- og innlendismálaráðið. Sama dag svaraði klagarin umboðsmanninum soleiðis:

“Takk fyri avritið.

Setti spurningurin til ráðið er antin skeivur, ella manglar ein spurningur. Tá tit spyrja um hettar við undantak fyri gjald, so kann tað misskiljast. Tað hevur ongantíð undir verandi lóg, veri heimild fyri

at krevja heilsutrygdargjald frá nevnda bólk. Hettar veit ráðið alt sum tað er. Heilsutrygd veit eisini av tí, eins og Taks veit av tí, sjálvst um Taks ikki er problemíð her. At krevja hettar gjald frá nevnda bólk, er brot á stýrisskipanarlógina §55 og hettar vita øll omanfyri nevndu eisini. Ráðið, ella ráðharrin eigur at svara fyri, hví so er. Vit hoyra javnan, at brot á stýrisskipanarlógina er álvarsamt.”

Tann 5. februar 2019 móttók umboðsmaðurin soljóðandi frágreiðing frá Heilsu- og innlendismálaráðnum :

“Heilsu- og innlendismálaráðið hevur tann 14. januar 2019 móttikið skriv frá Løgtingsins umboðsmanni við ymiskum spurningum viðvíkjandi klagumálinum hjá A.

...

Niðanfyri er svar uppá hesar spurningar:

Viðv. tulkning av lóggávuni á økinum

Í hesum málinum hava Kærnevndin í almanna- og heilsumálum og Heilsu- og innlendismálaráðið/Løgmannsskrivstovan ikki verið á einum máli um tulkning av galdandi rætti.

Sambært § 55 í stýrisskipanarlógini hevur ein løgtingslóg ikki gildi, um hon gongur ímóti millumtjóðasáttmála, sum heimastýrið hevur gjørt við onnur lond, og sum eisini fevnir um Føroyar. Spurningurin í hesum máli hevur tí verið, hvørt altjóða lóggáva (Nordisk konvention om social sikring) gongur framum nationala lóggávu (heilsutrygdarlógina). Meira ítøkiliga kann sigast, at spurningurin hevur verið, hvørt Heilsutrygd eigur at umsita sambært ásetingunum í NKSS, seta ásetingarnar í heilsutrygdarlógini til viks og veita teimum borgarum, sum eru búsitandi í Føroyum, men eru sosialt tryggjaðir í øðrum norðurlandi, frítøku fyri at rinda heilsutrygdargjald; ella um Heilsutrygd eigur at halda seg til ásetingarnar í heilsutrygdarlógini og ikki veita frítøku fyri heilsutrygdargjald.

Heilsu- og innlendismálaráðið fer í hesum sambandi at vísa til júst útkomna: “Rundskriv um lógarsmið”, Løgbita 2, bls. 264. Lógartænastan skrivur soleiðis:

“Tað eru ikki stjórnarráðini ella stovnar undir stjórnarráðnum, ið skulu seta til viks eina løgtingslóg, sum er í stríð við millumtjóðasáttmála sambært § 55 í stýrisskipanarlógini. Virðingin fyri eini løgtingslóg má vera stór. Tað eru fólksins umboð, sum hava samtykt hana. Skal rættast í eini lóg, má tað verða Løgtingið sjálvst, sum ger tað. Landsstýrismaðurin hevur heimild at leggja lógaruppskot fyri Løgtingið at broyta lógina, soleiðis at lóggávan fer at samsvara millumtjóðasáttmálan. Í lógaruppskotinum má vera greitt frá, hví galdandi lóggáva gongur ímóti millumtjóðasáttmálanum. Løgtingið kann so kjakast um málið og siga frá, hvørt tað er samt við landsstýrismanninum um, at lógin gongur ímóti sáttmálanum og so samtykkja broyttu lóggávuna.”

Heilsu- og innlendismálaráðið heldur seg til hesa tulkning hjá Lógartænastuni. Tað vil siga, at Heilsutrygd má taka avgerðir vísandi til ásetingarnar í heilsutrygdarlógini, inntil heilsutrygdarlógin er broytt í Løgtinginum.

Viðv. ítøkiligu gongdini í málinum og viðgerðartíðini

Av tí, at Heilsu- og innlendismálaráðið ikki kennir ítøkiligu gongdina í málinum, kann ráðið tíverri ikki gera viðmerkingar til hetta, men til viðgerðartíðina vil ráðið vísa til niðurstøðuna hjá Løgtingsins umboðsmanni í líknandi máli, dagfest 17. februar 2017 (LUM-28-16/00077).

Í tí málinum sigur umboðsmaðurin, at talan er um eitt mál, ið er partur av eini størri lógarútgreinan, har Heilsutrygd í longri tíð hevur arbeitt saman við øðrum myndugleikum fyri at fáa haldgott

grundarlag at taka stöðu út frá. Hetta kemst av, at talan er um týðandi mál, har støða skal takast til tulking av Norðurlenska sáttmálanum um sosiala trygd í mun til lógina um Heilsutrygd og møguligar lógarbroytingar, fyri at tað kann verða greitt, hvussu hesi mál skulu avgreiðast.

Niðurstøðan hjá umboðsmanninum er tí, at hóast málsviðgerðin í málinum hevur verið drúgv, so eru sakligar grundir fyri drúgvu viðgerðar- og bíðitíðini.

Heilsu- og innlendismálaráðið tekur undir við hesari niðurstøðu umboðsmansins og metir, at somu umstøður gera seg galdandi í klagumálinum hjá A.

Lógaruppskotið um broyting í heilsutrygdarlógini

Í februar 2017 legði landsstýriskvinnan í heilsu- og innlendismálum fram lógaruppskot á landsstýrisfundi um broyting í heilsutrygdarlógini. Sambært lógaruppskotinum skuldi m.a. nýtt stykki setast inn eftir § 24, stk. 1 í heilsutrygdarlógini, sum var soljóðandi: “Persónar, sum eru fevndir av § 24, stk. 1, men sum rinda heilsutrygdargjald í øðrum Norðanlandi vísandi til Nordisk konvention om social sikring, kunnu eftir umsókn verða undantiknir gjaldsskyldu. Undantøkan hevur virknað frá tí degi, umsóknin er móttikin. Tá ið umsøkjarin ikki longur rindar heilsutrygdargjald í øðrum Norðanlandi, hevur hann skyldu at boða Heilsutrygd frá hesum.”

Eftir tilmæli frá Fíggjarmálaráðnum varð soljóðandi tekstur settur inn í almennu viðmerkingarnar til lógaruppskotið:

“Samsvarandi broyting í skattalógini

Sambært § 154b í løgtingslóg um landsskatt og kommunuskatt (skattalógini), kann ein persónur, ið er fevndur av “Nordisk konvention om social sikring”, fáa credit í føroyska skattinum fyri gjaldið til Folketrygd í Noregi. Gjaldið til Folketrygd, telur sostatt við í Føroyum, sum um talan var um inntøkuskatt, goldin í Noregi. Eftir at tað er staðfest, at bæði heilsutrygdargjaldið og gjaldið til samhaldsfasta eru fevnd av norðurlensku sosialkonventiónini, er ikki longur grundarlag fyri hesi áseting, og verður tí eftir ætlan uppskot til broyting í skattalógini hesum viðvíkjandi, lagt fyri Løgtingið eftir ólavsoðu við virknaði frá 1. januar 2018. Hetta soleiðis at omanfyristandandi § 154b kann verða strikað.”

Lógaruppskotið varð aftur lagt fyri á landsstýrisfundi, og eftir formellan landsstýrisfund, varð uppskotið latið Løgtinginum (Løgtingsmál 107/2016). Eftir fyrstu viðgerð í Løgtinginum, varð uppskotið beint í Trivnaðarnevndina. Málið kom ikki aftur úr Trivnaðarnevndini og fall tí burtur.

Av tí, at landsstýriskvinnan ikki hevur raðfest at leggja málið aftur fyri Løgtingið, hevur Heilsu- og innlendismálaráðið ikki arbeitt við málinum síðani.

Viðv. vegleiðing til Heilsutrygd

Tann 12. mars 2018 sendi Heilsu- og innlendismálaráðið Heilsutrygd skriv í málinum, sí hjálagda skriv. Ráðið greiddi Heilsutrygd frá viðurskiftunum viðvíkjandi § 55 í stýrisskipanarlógini, Nordisk konvention om social sikring og heilsutrygdarlógini.

Heilsu- og innlendismálaráðið bað í hesum skrivi Heilsutrygd um at taka nýggja avgerð í málunum vísandi til galdandi reglur í heilsutrygdarlógini.

Vónandi er hetta svar uppá tykkara fyrispurningar.”

Tann 12. mars 2018 sendi Heilsu- og innlendismálaráðnum soljóðandi skriv til Heilsutrygd:

“Viðvíkjandi málinum um heilsutrygdargjald hjá færoyingum, sum rinda til sosiala skipan i øðrum norðurlandi.

Heilsu- og Innlendismálaráðið móttók tann 16. november 2017 skriv frá Heilsutrygd viðvíkjandi omanfyrinevnda máli. Upplýst verður, at Heilsutrygd hevur heitt á Kærunevndina í almanna- og heilsumálum um at taka málið upp til nýggja viðgerð. Kærunevndin hevur við avgerð frá 4. oktober 2017 avvíst at viðgera málið av nýggjum.

Málið var síðani umrøtt á fundi ímillum Heilsutrygd og HIMR í ráðnum tann 30. november 2017.

Kærunevndin i almanna- og heilsumálum tók tann 4. november 2014 avgerð um at heimvísa málinum til nýggja viðgerð. Heilsutrygd viðgjørði mátið av nýggjum og tók tann 13. apríl 2015 nýggja avgerð í málinum. Heilsutrygd helt seg til ráðgevingina frá Almannaverkinum, at sambært lóg um heilsutrygd skulu allir persónar, sum eru skrásettir i Landsfólkayvirlitinum, rinda til Heilsutrygd. Tann 22. apríl 2015 heimvísti Kærunevndin aftur málinum til nýggja viðgerð og avgerð hjá Heilsutrygd,

Í november-desember 2016 samskifti Heilsu- og Innlendismálaráðið við Løgmansskrivstovuna um § 55 í stýrisskipanarlógini. Løgmansskrivstovan metir, at tað ikki eru aðalráðini ella stovnar undir aðalráðunum, ið skulu seta til vikis eina løgtingslóg, sum er í stríð við altjóða sáttmála sambært § 55 í stýrisskipanarlógini. Um mett verður, at løgtingslóg er í stríð við altjóða sáttmála má lógauppskot leggjast fyri Løgtingið ella rætturin má taka endaliga støðu til, hvørt løgtingslóg skal setast til vikis fyri altjóða sáttmála sambært stýrisskipanarlógini. Løgmansskrivstovan vísir a at høvuðsreglan er, at fyrisitingin í Føroyum bert heldur seg til løgtingsloggávu, sum er galdandi í Føroyum. Altjóða sáttmálar eru sum vanliga ikki beinleiðis galdandi í landinum, men kunnu verða útfyllandi, har lóggávan er tvískild ella ikki er til.

Afturat hesum kom fram undir viðgerðini av uppskotinum til broyting i heilsutrygdarlógini, at persónar, fevndir av NKSS, fáa frádrátt í færoyska skattinum fyri gjaldið til Folketrygd i Noreg jb. § 154b i skattalógini, og sostatt reelt ikki rinda heilsutrygdargjald í tveimum londum.

Kærunevndin hevur ikki tikið støðu til, hvørja ávirkan § 55 hevur, ej heldur hvørja rættarstøðu NKSS og hvørja rættarstøðu tilhoyrandi EF forordning hevur i Føroyum, og hvønn týðning tað hevur, at einki undantak er i heilsutrygdarlógini.

Hóast hesar nýggju upplýsingar nú eru í málinum, hevur Kærunevndin i almanna- og heilsumálum í oktober 2017 tikið avgerð um, ikki at taka málið upp til nýggja viðgerð.

Støðan er sostatt tann, at málið í lötuni er heimvíst til nýggja viðgerð hjá Heilsutrygd, jb kærunevndaravgerðir frá november 2014 og apríl 2015. Heilsutrygd má taka nýggja avgerð í málinum, sum síðani kann kærast aftur til Kærunevndina í almanna- og heilsumálum.

Heilsu- og Innlendismálaráðið fer at biðja Heilsutrygd um at taka nýggja avgerð vísandi til skrivið frá Løgmansskrivstovuni, dagfest 8. desember 2016, tað vil siga, at Heilsutrygd í sínum avgerðum heldur seg til galdandi reglur i heilsutrygdarlógini.”

Tann 7. februar 2019 sendi umboðsmaðurin klagaranum frágreiðingina frá Heilsu- og innlendismálaráðnum til kunningar og viðmerkingar. Samstundis varð kunnað um, at eftir hetta varð málið tikið upp til endaliga viðgerð.

Tann 18. februar 2019 sendi klagarin soljóðandi skriv til umboðsmannin :

“Viðmerkingar til skriv frá Heilsu- og Innlendismálaráðnum, dagfest 4. februar 2019.

Løgtingið hefur samtykt Stýrisskipanarlógina. Tað er tí púra burturvið at siga, at hesi somu skulu virða løgtingslógir, og tí mugu síggja burtur frá stýrisskipanarlógini.

Landstýrisfólk, ráð og umsiting, bróta løgtingslógir, um tey ikki vilja fylgja stýrisskipanarlógini.

Nevndi Løgbiti hefur ongan rithøvunda og tí er talan helst um bílagt arbeiði, tá hesin er skrivaður.

Argumentið ikki, um at tað er løgtingið, sum skal gera av hvør lóg skal haldast, stýrisskipanarlógin ella heilsutrygdarlógin, heldur ikki. Til tað er stýrisskipanarlógin ov greið. Hon kemur fram um heilsutrygdarlógina, eins og hon er heimildin til gildið av øllum okkara millumtjóða sáttmálum.

Síðan kunnu vit samanbera við skattalógina og tvískattasáttmálarnar. Hesir hava onga serliga heimild í skattalógini og um vit hugsa sum HIMR, so hefur Taks brotið skattalógina grovt í mong ár, við at virka í samsvari við tvískattasáttmálarnar.

Viðvíkjandi broytingunum til heilsutrygdarlógina, sum fullu burtur í trivnaðarnevndini. Málið kom ikki úr aftur nevndini, tí broytingarnar vildu ikki loyst málið aftureftir og eg skilti á hoyringsfundi at Trivnaðarnevndin var ikki imponera av uppskotinum. Pengarnir vóru framvegis kravdir inn av órøttum og tíðaravmarkingunum, sum lá í uppskotinum, gav onga meining.

Heldur ikki uppblandingin av §154b í skattalógini gav nakra meining. Hon snýr seg um at eitt gjald til eitt norðurlandskt land, ið á allan hátt má sigast at vera ein skattur, ikki eisini kann skattast í Føroyum. Tað vildi verið dupultskattung. Tá so øll útgjöld, ið standast av inngjaldinum, eisini verða skattað í Føroyum sambært norðurlandska tvískattasáttmálanum grein 18, verður tað meira enn dupult skattung.

Hinvegin, so ger hetta gjaldið í t.d. Noregi, at man er sosialt tryggjaður har og tí eigur man ikki eisini at vera sosialt tryggjaður í Føroyum. Men at blanda tey bæði tingini saman er púra burtur við.

Orsøkin til at HIMR ikki síðan hefur arbeitt við nøkrum uppskoti, man vera at har er ongin annar vegur út enn at viðganga at her er skeivt atborið.

Við ásetingini í stýrisskipanarlógini §55, kann man siga at løgtingið longu hefur tikið støðu til at heilsutrygdarlógin ikki er galdandi fyri okkum.

Eftir hasum skrivinum frá HIMR til HT, so kann løgtingið samtykkja lógir sum ganga mót 55 men so longi ongin avgerð er tikin av dómstólinum, so er lógin galdandi. Hattar er eisini heilt og aldeilis púra burturvið

Tá umrødda uppskot til broyting HT lógini, bleiv viðgerð av umsóknum um frítøku fyri Trygden gjaldi steðga. Tvs síðan tá hefur ikki verið møguligt at velja Trygden frá, fyri síðan bert at gjalda til HT. Føroyskir mynduleikar umsita hettar.

Viðvíkjandi HT, so er lógin bert galdandi í Føroyum og hefur tí ikki virkna fyri tey ið starvast uttanfyri Føroyar, sama um tey gjalda í skipanina, ella ikki. Hetta veit øll politiska skipanin, og. Eisini ráðini.

Fyri tey ið starvast í Norra (fyri at taka eitt av londunum í norðurlendsku avtaluni sum dømi), velja Trygden frá, hava tey onga sosiala trygging, sjálvt um tey gjalda til HT. Tað er ikki til at skilja, at Føroyskir myndugleikar í praksis stríðast fyri at. Verra um umstøðurnar hjá føroyingum, ið starvastuttanfyri Føroyar.

Eg sigi frá, tá eg ikki havi fleiri viðmerkingar....”

Tann 21. februar 2019 gav umboðsmaðurin klagaranum eina freist til 1. mars at koma við viðmerkingum til málið. Sama dag vendi klagarin sær til umboðsmanninum við hesum viðmerkingum :

”Eg vil heita á tykkum um at taka hettar við í seinastu kæruni, eg havi sent til tykkum. ...

Í 2016 bað eg fyrstu ferð um innlit í málið, svarið kemur í dag, 25/03/2019. Eg havi meir enn einaferð víst ... á, at fyri meg er bert talan um eitt mál og tað er mítt egna. Eg skrivi sum privatpersónur. Eg havi ongantíð biðið um innlit í mál hjá nøkrum øðrum. Í tí sambandi er vert at nevna, at eg gjørði ... greitt, at eg var greiður yvir, at eg ikki fekk innlit í mál hjá øðrum persóni. Hóast hettar, so hevur ... roynt at fløkt sum fragast og tað megnar hann væl. Í dag fái eg innlit í eitt generelt mál, sum spesifikt eisini umfatar eitt mál hjá mær sjálvum. Tað er nevnt í innlitinum. Tað er sjálvandi hettar málið, ið eg skal hava innlit í. Hettar undirbyggir alt pástandin um, at HT roynir at gera hesi viðurskiftini so ógreið sum møguligt og hettar er tilvitað. ...HT eru sjálvandi vitandi um, at hettar kunnu tey gera, uttan at tað fær nakrna form fyri avleiðingar fyri tey. Tað hevur leiðslan í HT ikki megna at gjørt nakað við, tí má tað vera avvarandi ráð, ið fær hesi tingini rætta. Hugsí tað er hópin av fólki við viðkomandi útbúgving og empati, ið kundu fingið skil á viðurskiftini í HT. Sirið Stenberg er vitandi um øll viðurskiftini har og eigur hon at vera drigin inn í málið, um hon ikki longu er.

...

Vísast skal eisini á, at eg enn ikki havi fingið tað aftur, ið HT hevur kravt inn frá mær, av órøttum. Órætturin er staðfestur fyri fleiri árum síðani.”

Tann 2. apríl 2019 váttaði umboðsmaðurin, at hesar viðmerkingar klagarans verða tiknar við í viðgerðina av hesum klagumáli.

Niðurstøða

Viðgerð mín av hesum báðum klagum er avmarkað til,

- málsviðgerðartíðina av umsókn um innlit,
- málsviðgerðartíðina hjá Heilsutrygd av kravinum um at fáa afturrindað heilsutrygdargjaldið, og
- handfaringina hjá Heilsu- og innlendismálaráðnum av spurninginum um frítøku at rinda heilsutrygdargjald.

Av tí at klagarin hevur kært avgerðina frá Heilsutrygd um heilsutrygdargjaldið til Kærunevndina í almanna-, familju- og heilsumálum, er henda avgerðin ikki partur av mínari viðgerð av málinum.

Klagan um innlit

Í skrivi mínum frá 20. februar 2017 havi eg víst Heilsutrygd á, at umbønir um innlit skulu avgreiðast sum skjótast, og um umbønin ikki er gingin á mæti ella noktað innan 10 dagar frá móttøku, skal myndugleikin geva viðkomandi boð um orsökini til hetta, og nær avgerðin væntandi verður til skjals.

Tað er tí als ikki nøktandi, at Heilsutrygd tann 21. desember 2018 svarar innlitsumbønini frá klagaranum frá 7. desember 2018, at skjøluni verða send beint eftir nýggjár, og síðan ikki at senda klagaranum svar og skjøl fyrr enn síðst í mars 2019, sum er nærum 3 mánaðir seinni enn fráboðað. Eg fari tí at geva Heilsutrygd eina áttalu fyri handfaringina av hesum innlitsmáli.

Klagan um heilsutrygdargjaldið

Í skrivi, frá februar 2017, havi eg viðgjørt málsviðgerðina hjá Heilsutrygd frá mai 2015 til 20. februar 2017. Her staðfesti eg, at hóast málsviðgerðin hevði verið drúgv, so vóru sakligar grundir fyri drúgvu viðgerðartíðini. Sum grundarlag fyri niðurstøðu míni vísti eg á, at málið hjá klagaranum var partur av eini størri lógarútgreinan, har Heilsutrygd í longri tíð hevði arbeitt saman við øðrum myndugleikum fyri at fáa haldgott grundarlag at taka støðu út frá. Hetta komst av, at talan var um týðandi mál, har støða skuldi takast til tulinging av Norðurlenska sáttmálanum um sosiala trygd í mun til lógina um Heilsutrygd og møguligar lógarbroytingar, so tað gjørdist greitt, hvussu mál klagarans skuldu avgreiðast. Lógaruppskotið um broyting í Heilsutrygdarlógini, ið var lagt fyri Løgtingið í februar 2017, og sum Heilsutrygd bíðaði eftir, fall burtur, tá ið Løgtingið fór í summarfrí í 2017. Lógaruppskotið er ikki lagt fram av nýggjum.

Í frágreiðingini frá Heilsu- og innlendismálaráðnum verður upplýst, at tað ikki hevur verið arbeitt við málinum um lógarbroyting síðani málið fall burtur í Løgtinginum á sumri 2017, men at Heilsu- og innlendismálaráðið tann 12. mars 2018 hevði vegleitt Heilsutrygd um, hvussu umsóknir um frítøku skuldi viðgerast. Heilsu- og innlendismálaráðið hevði samstundis heitt á Heilsutrygd um at taka nýggja avgerð í slíkum málum vísandi til galdandi reglur í heilsutrygdarlógini. Fyri hetta ítøkiliga málið merkti hetta, at frítøka ikki skuldi játtast, tí í lógini um Heilsutrygd er ongin heimild til at frítaka persóni yvir 18 ár, sum er búsitandi í Føroyum, at rinda heilsutrygdargjald.

Eg haldi ikki, at eg havi grundarlag at finnast at Heilsutrygd fyri ikki at hava avgreitt málið, fyrrenn yvirskipaði myndugleikin á økinum hevði vegleitt um, hvussu tvístøðan millum § 55 í stýrisskipanarlógini, Norðurlenska sáttmálanum um sosiala trygd og heilsutrygdarlógina skuldi loysast.

Málið hjá klagaranum byrjaði í mai 2015, tá klagarin á fyrsta sinni heitti á Heilsutrygd um at fáa afturrindað heilsutrygdargjaldið. Hóast eg eri vitandi um, at Heilsutrygd hevur fleiri líknandi mál, sum bíða eftir at verða avgreidd, undrar tað meg, at uppgávan at avgreiða hetta gamla mál ikki hevur verið hægri raðfest.

Eg haldi als ikki, at tað er nøktandi, at klagarin skal bíða nærum 8 mánaðir, frá tí at Heilsutrygd hevði fingið vegleiðing frá Heilsu- og innlendismálaráðnum, til Heilsutrygd tók avgerð í máli hansara. Eg fari tí at geva Heilsutrygd eina áttalu fyri hesa drúgvu málsviðgerðartíð.

Handfaring av málinum í Heilsu- og innlendismálaráðnum

Heilsutrygd hoyrir sum stovnur undir Heilsu- og innlendismálaráðið. Heilsutrygd hevur í hesum málinum heitt á Heilsu- og innlendismálaráðið um at fáa greiðu á ivasurningum um møguliga frítøku frá at rinda til Heilsutrygd.

Í skjølum, sum eg havi fingið frá Heilsu- og innlendismálaráðnum, framgongur, at ein borgari í mars 2013 vendi sær til Heilsu- og innlendismálaráðið við fyrispurningi um, hvussu umsóknir um frítøku eiga at vera viðgjørðar. Ymiskir fyrispurningar um avgreiðslu av málum um frítøku og afturrindan av heilsutrygdargjaldi hava síðani í fleiri ár ferðast millum Heilsu- og innlendismálaráðið og Heilsutrygd, áðrenn Heilsu- og innlendismálaráðið í mars 2018 kom við eini vegleiðing um, hvussu hesi mál skulu avgreiðast.

Í Løgbitanum nr. 2 frá Løgartænastuni, dagfestur í januar 2019 er m.a. greitt frá samanspælinum millum tjóðarlóggávu og millumtjóðasáttmála, og hvør avger, um lóggáva er í stríð við millumtjóðasáttmálar. Pkt. 4 og pkt. 6 í Løgbitanum er soljóðandi:

“4. Hvat um tjóðarlóggáva ikki samsvarar við millumtjóðasáttmála?

Tað eru ikki stjórnarráðini ella stovnar undir stjórnarráðnum, ið skulu seta til viks eina løgtingslóg, sum er í stríð við millumtjóðasáttmála sambært § 55 í stýrisskipanarlógini. Virðingin fyri eini løgtingslóg má vera stór. Tað eru fólksins umboð, sum hava samtykt hana. Skal rættast í eini lóg, má tað vera Løgtingið sjálvt, sum ger tað. Landsstýrismaðurin hevur heimild at leggja lógaruppskot fyri Løgtingið at broyta lógina, soleiðis at lóggávan fer at samsvara við millumtjóðasáttmálan. Í lógaruppskotinum má vera greitt frá, hví galdandi lóggáva gongur ímóti millumtjóðasáttmálanum. Løgtingið kann so kjakast um málið og siga frá, hvørt tað er samt við landsstýrismanninum um, at lógin gongur ímóti sáttmálanum og so samtykkja at broyta lóggávuna.

..

6. Hvør avger, um lóggáva er í stríð við millumtjóðasáttmálar?

Tað eru dómstólarnir, sum endaliga taka støðu til, hvørt løgtingslóg skal setast til viks fyri millumtjóðasáttmála sambært heimastýrisslógini § 5, stk. 1 og stýrisskipanarlógini 55, og tá gerst ikki annað hjá fyrisingini enn at taka slíka niðurstøðu til eftirtektar. “

Eg haldi, at gongdin í málinum vísir, at tað hevur tikið Heilsu- og innlendismálaráðnum óneyðuga langa tíð at koma við eini vegleiðing til Heilsutrygd um, hvussu málini um

heilsutrygdargjaldið skulu avgreiðast. Hetta hefur bæði havt við sær, at borgarar hava bíðað í áravís eftir eini avgerð frá Heilsutrygd, og at Heilsutrygd í longri tíð er lagt undir trýst av ónøgðum borgarum. Hetta haldi eg als ikki vera nøktandi, og fari eg at geva Heilsu- og innlendismálaráðnum eina átalu fyri hetta.

Harumframt vísir hetta mál, at tað valdar ein óvissa, um ásetingar í lógini um heilsutrygd, møguliga eru í andsøgn við Norðurlandska sáttmálan um sosiala trygd, og hvussu møguligt ósamsvar skal viðgerast. Heilsu- og innlendismálaráðið átti tí at arbeitt fyri at loysa hesa tvístøðu heldur enn at lata standa til, so borgarar verða noyddir at troyta bæði kæruskipanir og rættarskipanina fyri at fáa eina endaliga niðurstøðu um rættarstøðu teirra á hesum øki. Hetta er ikki nøktandi, og fari eg at heita á Heilsu og innlendismálaráðið um at finna eina nøktandi loysn á hesa tvístøðu skjótast til ber.

Burtursæð frá omanfyristandandi átalum og viðmerkingum, geri eg ikki meira við málið.

Sólja í Ólavsstovu
Løgtingsins umboðsmaður